

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 21 oktober 2015*

”Begäran om förhandsavgörande — Civilrättsligt samarbete — Domstols behörighet och erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar — Förordning (EG) nr 2201/2003 — Tillämpningsområde — Artikel 1.1 b — Tillerkännande, utövande, delegering, upphörande eller begränsande av föräldraansvar — Artikel 2 — Begreppet föräldraansvar — Tvist mellan föräldrarna angående deras barns resa och utfärdandet av pass för barnet — Avtal om domstols behörighet — Artikel 12 — Villkor — Godtagande av behörigheten för de domstolar vid vilka talan väckts — Svarandens utevaro — Svarandens ombud som utsetts av den domstol vid vilken talan väckts har inte bestritt domstolens behörighet”

I mål C-215/15,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Varhoven kasatsionen sad (Bulgarien) genom beslut av den 11 maj 2015, som inkom till domstolen samma dag, i målet

Vasilka Ivanova Gogova

mot

Ilia Dimitrov Iliev,

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden på tredje avdelningen L. Bay Larsen, tillförordnad ordförande på fjärde avdelningen, samt domarna J. Malenovský, M. Safjan och A. Prechal och K. Jürimäe (referent),

generaladvokat: P. Mengozzi,

justitiesekreterare: handläggaren I. Illéssy,

med hänsyn till beslutet av domstolens ordförande av den 3 juli 2015 att handlägga målet om förhandsavgörande skyndsamt i enlighet med artikel 23a i stadgan för Europeiska unionens domstol och artikel 105.1 i domstolens rättegångsregler,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 9 september 2015,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Tjeckiens regering, genom J. Vlácil, i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: bulgariska.

— Spaniens regering, genom M.A. Sampol Pucurull, i egenskap av ombud,
— Europeiska kommissionen, genom S. Petrova och M. Wilderspin, båda i egenskap av ombud,
och efter att ha hört generaladvokaten,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 1.1 b, 2 led 7, 8.1 och 12.1 b i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Vasilka Ivanova Gogova och Ilia Dimitrov Iliev angående utfärdandet av ett nytt pass för deras barn.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I skälen 5 och 12 i förordning nr 2201/2003 anges följande:
”(5) För att säkerställa att alla barn behandlas lika omfattar denna förordning alla avgöranden om föräldraansvar, inklusive åtgärder för att skydda barnet, oberoende av eventuella anknytningar till ett äktenskapsmål.
...
(12) De behörighetsregler som fastställs i denna förordning i fråga om föräldraansvar är utformade med hänsyn till barnets bästa, särskilt kriteriet om närhet. Det innebär att behörigheten i första hand skall ligga hos domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist, med undantag av vissa fall då barnets vistelseort ändras eller efter en överenskommelse mellan de personer som har föräldraansvar.”
- 4 I artikel 1 i förordningen, vilken har rubriken ”Tillämpningsområde”, föreskrivs följande:
”1. Denna förordning skall, oberoende av domstolstyp, tillämpas på civilrättsliga frågor om
...
b) tillerkännande, utövande, delegering, upphörande eller begränsande av föräldraansvar.
2. Frågorna enligt punkt 1 b kan bland annat röra
a) vårdnad och umgänge,
b) förmynderskap, godmanskap och motsvarande företeelser,
c) förordnande av och uppgifter för en person eller ett organ som skall ansvara för barnets person eller egendom, företräda eller bistå barnet,

- d) placering av barnet i familjehem eller på en institution,
- e) åtgärder till skydd för barnet i samband med förvaltning av, bevarande av eller förfogande över dess egendom.

3. Denna förordning skall inte tillämpas på följande:

- a) fastställande eller bestridande av börd,
- b) beslut om adoption, åtgärder som utgör förberedelser för adoption, ogiltigförklaring eller upphävande av adoption,
- c) barnets efternamn och förnamn,
- d) myndighetsförklaring,
- e) underhållsskyldighet,
- f) truster och arv,
- g) åtgärder som vidtas till följd av brottsliga gärningar som har begåtts av barn.”

5 Enligt artikel 2 led 7 i förordningen ska med ”föräldraansvar” förstås ”alla rättigheter och skyldigheter som en fysisk eller juridisk person har tillerkänts genom en dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan, med avseende på ett barn eller dess egendom. Föräldraansvar omfattar bland annat vårdnad och umgänge”.

6 Artikel 8 i förordningen, med rubriken ”Allmän behörighet”, har följande lydelse:

”1. Domstolarna i en medlemsstat skall vara behöriga i mål om föräldraansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks.

2. Punkt 1 skall tillämpas med förbehåll för [artikel 12].”

7 Artikel 12 i förordning nr 2201/2003 har rubriken ”Avtal om domstols behörighet” och lyder som följer:

”1. De domstolar i en medlemsstat som på grundval av artikel 3 utövar behörighet angående en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap skall vara behöriga att ta upp frågor som rör föräldraansvaret i samband med denna ansökan om

a) åtminstone en av makarna har föräldraansvar för barnet,

och

b) dessa domstolars behörighet har godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av makarna och personerna med föräldraansvar, vid den tidpunkt då talan väcks, och denna behörighet är till barnets bästa.

...

3. Domstolarna i en medlemsstat skall även vara behöriga i fråga om föräldraansvar när det gäller andra förfaranden än de som anges i punkt 1, om

- a) barnet har en nära anknytning till den medlemsstaten, särskilt genom att någon av personerna med föräldraansvar har hemvist där eller att barnet är medborgare i den medlemsstaten,
och
- b) deras behörighet har godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av alla parter i förfarandet vid den tidpunkt då talan väcks och denna behörighet är till barnets bästa.

...”

- 8 Artikel 16 i förordningen har rubriken ”Väckande av talan vid domstol”. Den artikeln har följande lydelse:

”1. Talan skall anses ha väckts vid en domstol

- a) när stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till domstolen, förutsatt att sökanden inte därefter har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom för att få delgivningen med svaranden verkställd,
eller
- b) om delgivning av handlingen skall äga rum innan handlingen ges in till domstolen, när den tas emot av den myndighet som är ansvarig för delgivningen, förutsatt att sökanden inte därefter har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom för att få handlingen ingiven till domstolen.”

Bulgarisk rätt

Lagen om bulgariska identitetshandlingar

- 9 I artikel 45.1 i lagen om bulgariska identitetshandlingar (Zakon za balgarskite lichni dokumenti) föreskrivs att ansökan om utfärdande av pass för minderåriga ska framställas av föräldrarna personligen.
- 10 I enlighet med artikel 78.1 i lagen om bulgariska identitetshandlingar jämförd med artikel 76 led 9 i samma lag har justitieministern eller, i förekommande fall, en person som denne befullmäktigat befogenhet att förbjuda att ett barn reser ut ur Republiken Bulgarien om inte skriftligt samtycke från barnets föräldrar, bestyrkt av notarius publicus, uppvisas.

Familjelagen

- 11 Artikel 127a i familjelagen (Semeen kodeks) har följande lydelse:

”1. Beslut i frågor rörande ett barns resa till utlandet samt utfärdande av därför erforderliga identitetshandlingar ska fattas av föräldrarna gemensamt.

2. Om föräldrarna inte kan enas i de frågor som avses i föregående punkt ska tvisten dem emellan avgöras av den Rayonen sad (allmän domstol som dömer i första instans) inom vars domkrets barnet har sin aktuella hemvist.

3. Förfarandet inleds på ansökan av en av föräldrarna. Domstolen ska höra den andra föräldern under förutsättning att denna inte uteblir utan giltigt skäl. Domstolen kan även inhämta bevisning på eget initiativ.

...”

Civilprocesslagen

12 I artikel 47 i civilprocesslagen (Grazhdanski protsesualen kodeks) föreskrivs följande:

”1. Om svaranden inte kan påträffas på den adress som anges i handlingarna i målet och om det inte finns någon annan person som samtycker till att motta de handlingar som ska delges, ska den som utför delgivningen anslå en underrättelse på ytterdörren till den berörda personens bostad eller på brevlådan, eller, om tillträde dit inte är möjligt, på byggnadens ytterport eller på en annan synlig plats i närheten. Om den som utför delgivningen har tillgång till brevlådan ska en underrättelse lämnas även där.

2. I underrättelsen anges antingen att handlingarna har inlämnats till domstolens kansli när delgivning utförs av en domstolstjänsteman eller en stämningsman, eller att de har inlämnats hos kommunförvaltningen när delgivning utförs av en kommunal tjänsteman, samt att handlingarna kan hämtas där inom två veckor från det att underrättelsen anslogs.

3. Om svaranden inte finner sig för att hämta kopior av handlingarna ska domstolen anmoda käranden att lämna uppgift om svarandens folkbokföringsadress, förutom i de fall som avses i artiklarna 40.2 och 41.1, då underrättelsen tas in i akten i målet. Om den angivna adressen inte stämmer med partens fasta eller aktuella adress ska domstolen förordna om delgivning enligt punkterna 1 och 2 på den aktuella eller fasta adressen.

4. Om den person som utför delgivningen konstaterar att svaranden inte bor på den angivna adressen, ska domstolen anmoda käranden att lämna uppgift om motpartens folkbokföringsadress, oberoende av om underrättelsen anslagits på så sätt som avses i punkt 1.

5. Delgivning anses ha skett när fristen för att hämta handlingarna hos domstolens kansli eller kommunförvaltningen har löpt ut.

6. När domstolen har fastställt att delgivning har skett i vederbörlig ordning ska den förordna om att meddelandet om delgivning ska tas in i akten i målet och på kärandens bekostnad utse ett ombud för den ej påträffade svaranden.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

13 Av beslutet om hänskjutande framgår att Vasilka Ivanova Gogova och Ilia Dimitrov Iliev har ett barn som var tio år gammalt vid tidpunkten för omständigheterna i det nationella målet. Barnet, som är bulgarisk medborgare, bor med sin mor i Milano (Italien). Föräldrarna, som båda är bulgariska medborgare, lever åtskilda. Ilia Dimitrov Iliev är också bosatt i Italien.

14 I syfte att bland annat resa till Bulgarien med sitt barn önskade Vasilka Ivanova Gogova få ett nytt pass utfärdat för barnet, eftersom det tidigare passets giltighetstid hade löpt ut den 5 april 2012.

15 Enligt bulgarisk rätt ska beslut angående ett underårigt barns resa och utfärdandet av pass för barnet fattas gemensamt av föräldrarna. Vidare ska båda föräldrarna gemensamt vid behörig förvaltningsmyndighet ansöka om pass för ett sådant barn.

- 16 Ilia Dimitrov Iliev samarbetade inte med Vasilka Ivanova Gogova för att ett nytt pass skulle utfärdas för deras barn. Vasilka Ivanova Gogova väckte därför talan vid Rayonen sad – Petrich (allmän domstol som dömer i första instans i Petrich, Bulgarien) och yrkade att den domstolen skulle avgöra tvisten mellan henne och Ilia Dimitrov Iliev angående huruvida deras barn skulle få resa ut ur Italien och huruvida ett nytt pass skulle utfärdas för henne.
- 17 Det var inte möjligt att delge Ilia Dimitrov Iliev stämningsansökan, eftersom han inte påträffades på den angivna adressen. Rayonen sad – Petrich utsåg därför med stöd av artikel 47.6 i civilprocesslagen ett ombud som skulle företräda honom i målet. Ombudet bestred inte att bulgariska domstolar är behöriga och förklarade att tvisten borde avgöras med hänsyn till barnets bästa.
- 18 I beslut av den 10 november 2014 fann Rayonen sad – Petrich att artikel 127a i familjelagen var tillämpligt på Vasilka Ivanova Gogovas ansökan och att det rörde föräldraansvaret för ett barn enligt artikel 8 i förordning nr 2201/2003. Med hänvisning till att barnet hade hemvist i Italien förklarade nämnda domstol att den inte var behörig att pröva ansökan och avslutade förfarandet.
- 19 Vasilka Ivanova Gogova överklagade detta beslut till Okrazhen sad – Blagoevgrad (allmän domstol som dömer i andra instans i Blagoevgrad, Bulgarien). Den domstolen fastställde nämnda beslut och slog fast att det inte förelåg något avtal om behörighet för de bulgariska domstolarna i den mening som avses i artikel 12.1 b i förordning nr 2201/2003. Även om Ilia Dimitrov Iliev inte invänt att de bulgariska domstolarna saknade behörighet hade han nämligen, enligt Okrazhen sad Blagoevgrad, endast deltagit i förfarandet genom det ombud som rätten, i hans utväro, hade utsett på eget initiativ.
- 20 Vasilka Ivanova Gogova överklagade detta avgörande till den hänskjutande domstolen, Varhoven kasatsionen sad (Bulgariens högsta domstol). Den domstolen fann att utgången i målet om överklagande för det första beror på huruvida det domstolsförfarande som föreskrivs i artikel 127a.2 i familjelagen, vilket gör det möjligt att genom ett domstolsavgörande kompensera för avsaknaden av samtycke från en av föräldrarna i fråga om deras barns utlandsresa och utfärdandet av pass för barnet, omfattas av förordning nr 2201/2003. Om så är fallet, ska frågan om domstolarnas behörighet prövas på grundval av förordningens bestämmelser. I synnerhet uppkommer frågan huruvida nämnda förfarande avser "föräldraansvar" enligt artikel 2 led 7 i förordningen. I detta sammanhang är det enligt den hänskjutande domstolen även nödvändigt att avgöra huruvida förordningen är tillämplig på nämnda förfarande mot bakgrund av att det domstolsavgörande som meddelas i förfarandet, enligt bulgarisk rätt, ska uppvisas för de bulgariska förvaltningsmyndigheterna för att det berörda barnet ska ha rätt att resa ut ur landet eller kunna få ett pass utfärdat.
- 21 För det andra fann den hänskjutande domstolen det vara oklart huruvida den bulgariska domstolens behörighet i förevarande fall kan grundas på artikel 12.1 b i förordning nr 2201/2003 med hänsyn till att det ombud som av den domstolen utsetts att företräda Ilia Dimitrov Iliev inte bestridde att denna var behörig att pröva det nationella målet.
- 22 Mot denna bakgrund beslutade den hänskjutande domstolen att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:
- "1) Utgör den lagstadgade möjligheten för en allmän domstol att avgöra en tvist mellan föräldrarna angående deras barns utlandsresa och utfärdandet av identitetshandlingar till barnet en fråga om 'tillerkännande, utövande, delegering, upphörande eller begränsande av föräldraansvar' i den mening som avses i artikel 1.1 b i förordning nr 2201/2003 jämförd med artikel 2 led 7 i samma förordning, på vilket artikel 8.1 i förordningen är tillämplig, om det i den materiella rätt som är tillämplig föreskrivs att föräldrarättigheterna avseende barnet ska utövas gemensamt?"

- 2) Föreligger skäl som motiverar internationell behörighet i tvistemål avseende föräldraansvar när avgörandet ersätter en rättslig omständighet som är av betydelse för det administrativa förfarandet avseende barnet och det i den tillämpliga lagstiftningen föreskrivs att förfarandet ska genomföras i en viss medlemsstat i Europeiska unionen?
- 3) Ska ett avtal om domstols behörighet enligt artikel 12.1 b i förordning nr 2201/2003 anses föreligga när svarandens ombud inte har invänt mot domstolens behörighet, men ombudet inte har befullmäktigats av svaranden utan utsetts av rätten, till följd av svårigheter att delge svaranden och förmå honom att delta i förfarandet personligen eller genom ett befullmäktigt ombud?"

Förfarandet vid domstolen

- 23 Den för ändamålet utsedda avdelningen har på begäran av den hänskjutande domstolen prövat huruvida det är nödvändigt att i det aktuella fallet tillämpa förfarandet för brådskande mål om förhandsavgörande enligt artikel 107 i domstolens rättegångsregler. Avdelningen har, efter att ha hört generaladvokaten, beslutat att inte bifalla denna ansökan.
- 24 Genom beslutet Gogova (C-215/15, EU:C:2015:466) beslutade domstolens ordförande att målet skulle handläggas skyndsamt enligt artikel 23a i stadgan för Europeiska unionens domstol och artikel 105.1 i rättegångsreglerna.

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första och den andra frågan

- 25 Den hänskjutande domstolen har ställt den första och den andra frågan, vilka ska prövas gemensamt, för att få klarhet i huruvida en förälders talan om att en domstol ska meddela ett avgörande som kompenserar för avsaknaden av samtycke från den andra föräldern, till att deras barn reser utanför den medlemsstat där barnet har hemvist och till utfärdandet av pass för barnet, omfattas av det materiella tillämpningsområdet för förordning nr 2201/2003 och detta även när det avgörande som meddelas med anledning av denna talan ska beaktas av myndigheterna i den medlemsstat i vilken barnet är medborgare, under det administrativa förfarande som avser utfärdande av passet.
- 26 Vad gäller det materiella tillämpningsområdet för förordning nr 2201/2003 framgår det av artikel 1.1 b i förordningen att den, oberoende av domstolstyp, ska tillämpas på civilrättsliga frågor om tillerkännande, utövande, delegering, upphörande eller begränsande av föräldraansvar. Begreppet civilrättsliga frågor ska i detta sammanhang inte tolkas restriktivt utan ska ses som ett självständigt unionsrättsligt begrepp som i synnerhet omfattar samtliga yrkanden, åtgärder eller beslut i frågor som rör "föräldraansvar" i den mening som avses i förordningen i enlighet med det mål som anges i skäl 5 däri (se, för ett liknande resonemang, dom C, C-435/06, EU:C:2007:714, punkterna 46–51).
- 27 Begreppet föräldraansvar har i artikel 2 led 7 i förordning nr 2201/2003 getts en vid definition såtillvida att det omfattar alla rättigheter och skyldigheter som en fysisk eller juridisk person har tillerkänts genom en dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan, med avseende på ett barn eller på ett barns egendom (dom C, C-435/06, EU:C:2007:714, punkt 49, och dom C., C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, punkt 59). Artikel 1.2 i förordningen innehåller visserligen en uppräkningslista av områden som rör frågor om "föräldraansvar" och som därför omfattas av förordningen, men den uppräkningslistan är inte uttömmande utan innehåller endast exempel, vilket framgår av ordvalet "bland annat" (dom C, C-435/06, EU:C:2007:714, punkt 30, och dom C., C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, punkt 63).

- 28 I syfte att avgöra huruvida en ansökan omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 2201/2003 ska föremålet för ansökan beaktas (se, analogt, med avseende på begreppet fysiska personers rättsliga status, rättskapacitet eller rättshandlingsförmåga enligt artikel 1.2 i rådets förordning (EG) 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1), dom Schneider, C-386/12, EU:C:2013:633, punkterna 29 och 30, och, med avseende på begreppet social trygghet enligt samma bestämmelse, dom Baten, C-271/00, EU:C:2002:656, punkterna 46 och 47).
- 29 När det gäller en sådan talan som den som är aktuell i det nationella målet framgår det av beslutet om hänskjutande att domstolen i det målet har att ta ställning till huruvida barnet behöver få ett pass utfärdat och huruvida den förälder som har väckt talan har rätt att ansöka om pass och resa till utlandet med barnet utan den andra föräldrarnas samtycke. En sådan talan rör således utövandet av "föräldraansvaret" för barnet enligt artikel 1.1 b i förordning nr 2201/2003 jämförd med artikel 2 led 7 i förordningen.
- 30 Det kan dessutom konstateras att en sådan talan som den här aktuella inte omfattas av något av de undantag som uttömmade anges i artikel 1.3 i samma förordning.
- 31 En sådan talan omfattas följaktligen av tillämpningsområdet för förordning nr 2201/2003.
- 32 Den slutsatsen påverkas inte av enbart den omständigheten att en sådan talan som den som är aktuell i det nationella målet avser ett specifikt beslut rörande ett barn och inte utövandet av föräldraansvaret i allmänhet. Såsom det har angetts i punkterna 26 och 27 ovan ska förordningen nämligen tillämpas på alla beslut som rör föräldraansvaret, oavsett om de avser en särskild aspekt av det ansvaret eller utövandet därav i allmänhet.
- 33 Inte heller den omständigheten att det avgörande som meddelas med anledning av nämnda talan ska beaktas av myndigheterna i den medlemsstat i vilken barnet är medborgare, i förevarande fall Republiken Bulgarien, under det administrativa förfarande som avser utfärdande av barnets pass leder till en annan tolkning av förordning nr 2201/2003.
- 34 I det avseende räcker det att konstatera att ett sådant förfarande som det här aktuella inte under några omständigheter direkt leder till att ett pass utfärdas utan det får endast till följd att en av de personer som utövar föräldraansvaret över det berörda barnet kan ansöka om pass för barnet utan att den andra föräldern som utövar detta ansvar medverkar, är närvarande eller har samtyckt till ansökan, med förbehåll för att de övriga villkor som föreskrivs i bulgarisk rätt för utfärdande av en sådan handling är uppfyllda.
- 35 Mot bakgrund av vad ovan anförts ska den första och den andra frågan besvaras enligt följande. En förälders talan om att en domstol ska meddela ett avgörande som kompenserar för avsaknaden av samtycke från den andra föräldern, till att deras barn reser utanför den medlemsstat där barnet har hemvist och till utfärdandet av pass för barnet, omfattas av det materiella tillämpningsområdet för förordning nr 2201/2003 och detta även när det avgörande som meddelas med anledning av denna talan ska beaktas av myndigheterna i den medlemsstat i vilken barnet är medborgare, under det administrativa förfarande som avser utfärdande av passet.

Den tredje frågan

- 36 Den tredje frågan avser tolkningen av artikel 12.1 i förordning nr 2201/2003. I den bestämmelsen föreskrivs att domstolar i en medlemsstat vilka ska pröva en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap under vissa förutsättningar ska vara behöriga att ta upp frågor som rör föräldraansvaret och som har samband med denna ansökan.

- 37 Det framgår emellertid varken av beslutet om hänskjutande eller av de yttranden som ingetts till domstolen att den hänskjutande domstolen har att pröva någon sådan ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap.
- 38 Däremot finns det i artikel 12.3 i förordning nr 2201/2003 en regel om avtal om domstols behörighet som innebär att domstolar i en annan medlemsstat än barnets hemviststat kan vara behöriga att döma i ett mål om föräldraansvar avseende detta barn trots att inget mål om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap pågår vid de domstolarna (se, för ett liknande resonemang, dom L, C-656/13, EU:C:2014:2364, punkterna 45 och 52).
- 39 Den tredje frågan ska följaktligen förstås så, att den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida artikel 12.3 b i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att det kan anses att behörigheten för den domstol som ska pröva en talan rörande föräldraansvar har "godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av alla parter i förfarandet" enligt den bestämmelsen av det enda skälet till svarandens ombud, vilket utsetts av nämnda domstol på eget initiativ på grund av att det har varit omöjligt att delge svaranden stämningsansökan, inte har invänt att domstolen saknade behörighet.
- 40 Enligt lydelsen i artikel 12.3 b i förordning nr 2201/2003 jämförd med artikel 16 i förordningen kan domstolar i en medlemsstat grunda sin behörighet på den förstnämnda bestämmelsen förutsatt att det fastställs att det, senast vid den tidpunkt då stämningsansökan eller motsvarande handling har ingetts till den valda domstolen, föreligger en uttrycklig eller åtminstone entydig överenskommelse mellan alla parter i förfarandet om att denna domstol ska vara behörig (se, för ett liknande resonemang, dom L, C-656/13, EU:C:2014:2364, punkt 56).
- 41 Det framgår vidare av skäl 12 i förordning nr 2201/2003 att den behörighetsregel som föreskrivs i artikel 12.3 i förordningen utgör ett undantag från kriteriet om närhet – som kommer till uttryck i artikel 8.1 i förordningen – enligt vilket det i första hand är domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist som är behöriga att pröva talan om föräldraansvar rörande det barnet. Såsom generaladvokaten har angett i punkt 64 i sitt ställningstagande är syftet med undantaget att ge parterna ett visst handlingsutrymme i frågor rörande föräldraansvar. Villkoret att behörigheten för den domstol vid vilken talan väckts ska ha godtagits på ett entydigt sätt av samtliga parter i förfarandet ska således tolkas strikt.
- 42 Minimikravet för att ett sådant godtagande ska anses föreligga är att svaranden har kännedom om det förfarande som pågår vid nämnda domstol. Sådan kännedom kan visserligen inte i sig jämföras med ett godkännande av behörigheten för den domstol vid vilken talan väckts, men en svarande som inte delgetts stämningsansökan och som inte känner till det förfarande som inletts kan inte under några omständigheter anses ha godkänt denna behörighet (se, analogt, med avseende på artikel 24 i förordning nr 44/2001, dom A, C-112/13, EU:C:2014:2195, punkt 54).
- 43 Inte heller kan svarandens vilja utläsas med utgångspunkt i hur ett ombud, som utsetts av nämnda domstol på grund av svarandens utevaro, förhåller sig. Eftersom ett sådant ombud inte har kontakt med svaranden kan han eller hon inte få nödvändiga upplysningar från svaranden för att kunna fatta ett välgrundat beslut om att godta eller bestrida nämnda domstols behörighet (se, för ett liknande resonemang, dom A, C-112/13, EU:C:2014:2195, punkt 55).
- 44 Av detta följer att det i en sådan situation som den som är för handen i det nationella målet inte kan anses att behörigheten för den domstolen har "godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av alla parter i förfarandet" i den mening som avses i artikel 12.3 i förordning nr 2201/2003.
- 45 I motsats till vad den spanska regeringen har gjort gällande vid domstolen påverkas inte den tolkningen av principen om rätt till rättslig prövning eller av principerna om rättssäkerhet och den ändamålsenliga verkan av förordning nr 2201/2003. Den spanska regeringen har därvid gjort gällande att det

uppkommer *déni de justice* (rättsvägran) i strid med ovannämnda principer till följd av att Vasilka Ivanova Gogova i det aktuella fallet inte kunnat få sin ansökan slutgiltigt prövad på grund av svårigheterna att underrätta Ilia Dimitrov Iliev om förfarandet.

- 46 Den tolkning som gjorts i punkt 44 ovan innebär emellertid inte, i en sådan situation som den här aktuella, att en kärande fräntas möjligheten att utverka ett rättsligt avgörande vilket, i förekommande fall, meddelas i svarandens uttalande av en domstol i en medlemsstat där det berörda barnet har hemvist, vilken domstol är behörig enligt artikel 8 i förordning nr 2201/2003. Den tolkningen ger således inte upphov till *déni de justice*.
- 47 Den tredje tolkningsfrågan ska således besvaras enligt följande. Artikel 12.3 b i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att det inte kan anses att behörigheten för den domstol som ska pröva en talan rörande föräldraansvar har "godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av alla parter i förfarandet" enligt den bestämmelsen av det enda skälet att svarandens ombud, vilket utsetts av nämnda domstol på eget initiativ på grund av att det har varit omöjligt att delge svaranden stämningensansökan, inte har invänt att domstolen saknar behörighet.

Rättegångskostnader

- 48 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

1) En förälders talan om att en domstol ska meddela ett avgörande som kompenserar för avsaknaden av samtycke från den andra föräldern, till att deras barn reser utanför den medlemsstat där barnet har hemvist och till utfärdandet av pass för barnet, omfattas av det materiella tillämpningsområdet för rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000, och detta även när det avgörande som meddelas med anledning av denna talan ska beaktas av myndigheterna i den medlemsstat i vilken barnet är medborgare, under det administrativa förfarande som avser utfärdande av passet.

2) Artikel 12.3 b i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att det inte kan anses att behörigheten för den domstol som ska pröva en talan rörande föräldraansvar har "godtagits uttryckligen eller på något annat entydigt sätt av alla parter i förfarandet" enligt den bestämmelsen av det enda skälet att svarandens ombud, vilket utsetts av nämnda domstol på eget initiativ på grund av att det har varit omöjligt att delge svaranden stämningensansökan, inte har invänt att domstolen saknar behörighet.

Underskrifter